

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

Årsrapport 2023 Første halvår

Norsk lyd- og
blindeskriftbibliotek

Innhold

Årsrapport 2023 Første halvår	1
Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek	1
Del I. Leders beretning.....	4
Sammenslåing med Nasjonalbiblioteket	4
Gode resultater	4
Grunnstammen i tilbudet	4
Studenter.....	5
Langsiktige utviklingstiltak.....	5
Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall.....	6
Virksomheten og samfunnsoppdraget	6
Organisasjon og ledelse.....	7
Del III. Årets aktiviteter og resultater	11
Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk	11
Resultater og måloppnåelse etter resultatmål i tildelingsbrevet for 2023.....	13
Ressursbruk 2023	31
Del IV. Styring og kontroll av virksomheten	32
Overordnet vurdering av styring og kontroll	32
Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll i NLB	32
Revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen.....	32
Lærlinger	32
Konsulentbruk	32
Desentralisert arbeid	33
Aktivitets- og redegjørelsesplikt	33
Språklov	34
Arkiv	34
Del V. Vurdering av framtidsutsikter	35
Sammenslåing med Nasjonalbiblioteket gir muligheter	35
Studenter.....	35
Barn og unge.....	35
Samarbeid med kommersielle lydboktilbydere.....	35
Utvexling over landegrensene	36
Digitalt utenforskap	36
Del VI. Årsregnskap	37
Ledelseskommentarer til årsregnskapet 2023	37
Prinsippnote til årsregnskapet.....	39

Oppstilling av bevilgningsrapportering 30.06.2023	41
Oppstilling av artskontorrapporteringen 30.06.2023	43

Del I. Leders beretning

Sammenslåing med Nasjonalbiblioteket

Denne årsrapporten for Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) gjelder for perioden fra 1. januar 2023 til og med 30. juni 2023. Grunnen til det er at Kultur- og likestillingsdepartementet har besluttet at NLB fra 1. juli 2023 skal bli en del av Nasjonalbiblioteket. Prosessen som ledet fram til denne beslutningen startet med at NLB tok initiativ til en utredning som endte med å anbefale en slik sammenslåing.

Beslutningen innebærer at NLB blir lagt ned og at all virksomhet fortsetter i Nasjonalbiblioteket. NLB legger derfor fram årsrapport og årsregnskap for perioden fram til nedleggelse.

Forberedelser til sammenslåing har naturlig nok vært en viktig del av aktiviteten i NLB i dette halvåret. Samtidig har det tidlig vært klart at NLB ville bli tatt inn i Nasjonalbiblioteket som en samlet avdeling, slik at alle medarbeidere fortsetter med de roller og oppgaver de har og at direktøren og de to avdelingsdirektørene i NLB blir henholdsvis avdelingsdirektør og seksjonsledere i den nye avdelingen i Nasjonalbiblioteket. Det betyr at store deler av NLBs organisasjon har kunnet konsentrere seg om å produsere, formidle, drive utlån og ivareta utviklingsarbeid for å levere resultater til NLBs målgruppe også i en periode der vi forbereder nedleggelse av den selvstendige organisasjonen NLB og et nytt liv i Nasjonalbiblioteket.

Vi ønsker oss et samfunn der alle har tilgang til litteratur og informasjon og kan lese på sine premisser. Det har vi gjort som NLB og det skal vi fortsette med i Nasjonalbiblioteket.

Gode resultater

NLB har fortsatt å levere gode resultater. Vi når ut til nye lånere, utlånet øker, og vi fortsetter å utvide samlingen med relevante titler i mange formater.

Mye av aktiviteten i NLB retter seg inn mot å sikre at vi har en god utvikling for antall lånere, utlån og samlingsutvikling.

Vi fortsetter satsingen på formidlingstiltak overfor barn og unge. Det gjør vi gjennom å samarbeide tett med Sommerles og andre kampanjer for denne gruppen. Vi vedlikeholder også Maneno, leseappen vår for aldersgruppen 8–12 år.

Den digitale formidlingen og distribusjonen blir stadig viktigere. Når organisasjonen NLB blir borte er det også naturlig at tjenestene bytter navn. Arbeidet med å forberede denne overgangen er godt i gang.

Grunnstammen i tilbudet

Mye av oppmerksomheten er rettet mot det som er nytt og det som innebærer en utvikling. Like viktig er det daglige arbeidet med å betjene lånere, behandle søknader fra de som ønsker å bli lånere og fylle på i samlingen vår av punktskrift, lydbøker, e-bøker og andre formater. Det utgjør en avgjørende grunnstamme i tilbudet og er det vi bruker mest ressurser på – også i en periode der vi forbereder en stor organisasjonsendring.

Studenter

Med finansiering fra Kunnskapsdepartementet har NLB i samarbeid med flere læresteder gjennomført et prøveprosjekt som har gitt tilrettelagt litteratur til studenter med andre funksjonsnedsettelse enn synshemming. Prosjektet har blitt positivt mottatt av studenter og læresteder. Det har vist at NLB er i stand til å skalere opp produksjonen, og det har gitt et grunnlag for å vurdere kostnadene forbundet med å gi alle i denne gruppen rett til tilrettelagt studielitteratur.

Prosjektet ble avsluttet i 2022 uten at det ble bevilget penger over Kunnskapsdepartementets budsjett til videreføring av prosjektet eller innføring av produksjonsrett for alle i målgruppen. I første halvår 2023 har vi dermed måttet redusere produksjonen av studielitteratur.

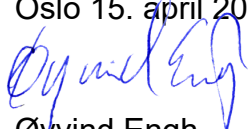
Langsiktige utviklingstiltak

For utviklingsarbeidet vi gjør, er det ofte vanskelig å rapportere konkrete resultater i et ettårsperspektiv. For å sikre at tilbudet stadig er i takt med målgruppens behov og utviklingen i samfunnet, er vi i gang med å utvikle en ny utlåns- og distribusjonsløsning. Det vil gjøre det mulig å gi et bedre tilbud i årene som kommer, det vil gi bedre effektivitet, og det vil bedre informasjonssikkerheten. Vi har brukt mye ressurser på dette i også i første halvår 2023. Dette er ett av områdene der satsing på tjenestedesign er av stor betydning.

For alle utviklingstiltak gjelder det at vi også må sikre at de bidrar til bedre ressursutnyttelse. Det kan gjøres ved å frigjøre ressurser eller det kan gjøres ved å innføre løsninger som gir bedre effekt med samme ressursbruk som før.

Vi ser fram til å utnytte de mulighetene vi får i Nasjonalbiblioteket til å forsterke tilbudet til de vi er til for.

Oslo 15. april 2024

Øyvind Engh
Direktør

Øyvind Engh, direktør i
NLB. Foto: NLB

Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Virksomheten og samfunnsoppdraget

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) er et statlig forvaltningsorgan underlagt Kultur- og likestillingsdepartementet. NLBs samfunnsoppdrag er å bidra til at mennesker med funksjonsnedsettelse som gjør det vanskelig å lese trykt tekst, får samme tilgang til litteratur og bibliotek tjenester som befolkningen for øvrig.

NLB produserer og låner ut tilrettelagt litteratur som lydbok, e-bok og i punktskrift. Bibliotektilbudet omfatter allmenn litteratur for alle aldersgrupper og studielitteratur for studenter ved universiteter, høyskoler og fagskoler. NLB arbeider aktivt for å spre informasjon om tilbudet og rekruttere nye lånere. Gjennom sin virksomhet bidrar NLB til samfunnsmessig likestilling for en stor gruppe av landets innbyggere.

Fra 2003 har NLB administrert og utført utskriftstjeneste for døvblinde.

NLBs visjon

Et samfunn der alle har tilgang til litteratur og informasjon.

Strategiplan 2019–2024

Viktigste strategiske områder

- Utgivelser fra kommersielle aktører skal i større grad være universelt utformet.
- NLBs målgruppe skal få tilgang til en samling preget av kvalitet, allsidighet og aktualitet.
- NLBs lånere skal få kjennskap til og tilgang til samlingen på måter som er tilpasset deres behov.
- Flere i målgruppen skal få kjennskap til NLB, og flere skal bli lånere.

NLBs verdier

NLBs verdier er profesjonalitet, respekt og inkludering. Vi skal etterleve verdiene internt og i møte med omgivelsene.

Mål for NLB i tildelingsbrevet for 2023

Departementet har i Prop. 1 S (2021-2022) redegjort for overordnede mål for kulturpolitikken, samt utfordringer og satsingsområder for 2023.

Hovedmålet for Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek i 2023 er å legge til rette for at personer som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese trykt tekst, har god tilgang til litteratur og bibliotek tjenester. På grunnlag av de overordnede målene har departementet fastsatt delmål og styringsparametere for Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek i 2023.

Resultatmål 2023

1. Utlån og formidling

NLB skal låne ut, formidle og informere om litteratur i tilgjengelige formater. NLB skal arbeide aktivt for å få nye lånere.

2. Tilvekst

NLB skal ha et aktuelt og bredt tilbud av god kvalitet. NLB skal utvikle samlingen gjennom

- å opprettholde et høyt, effektivt produksjonsnivå med riktig kvalitet, basert på oppdatert teknologi
- å utføre innkjøp og innlån

NLB skal produsere tilrettelagt litteratur til studenter med sterk synshemming og kan i tillegg utvikle samlingen av studielitteratur innenfor disponible rammer.

3. Studenttjeneste

NLB skal være en kompetanseressurs og samarbeidspartner for syns- og lesehemmede studenter, brukerorganisasjoner og offentlige virksomheter som bibliotek og undervisningsinstitusjoner.

4. Utvikling, samarbeid og pådriveransvar

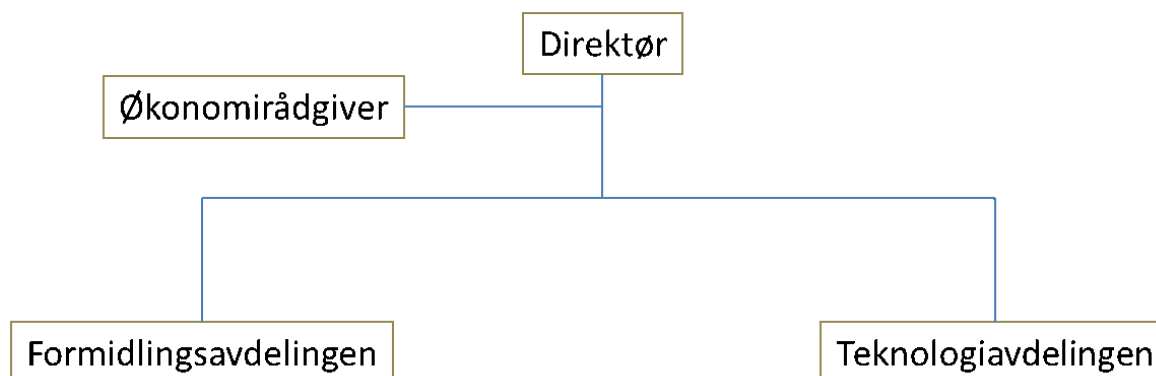
NLB skal være aktiv i utvikling av tjenester og bruk av ny teknologi for å bedre tilbudet til sine målgrupper. NLB har ansvar for å fremme samarbeid og koordinering av miljø som arbeider med tilrettelagt litteratur i tilgjengelige formater. Gjennom nasjonalt og internasjonalt samarbeid skal NLB være pådriver og kvalitetssikrer for å sikre et optimalt tilbud til sine målgrupper. NLB skal være en pådriver slik at produksjon og publisering gjennom allmenne kanaler også gir bedre tilgjengelighet for NLBs målgrupper.

Organisasjon og ledelse

NLB har to avdelinger, formidlingsavdelingen og teknologiavdelingen, med tre team i hver avdeling. I tillegg til ledergruppen som består av direktør og to avdelingsdirektører, er det månedlige møter i en utvidet ledergruppe bestående av ledergruppen, teamledere og økonomirådgiver.

Dette er en ny organisering som ble innført 1. september 2021. Målet med den nye organiseringen var å få en ledergruppe som er tilpasset at NLB har færre medarbeidere enn før.

Organisasjonskart for NLB

NLBs ledelse i 2023

- Direktør: Øyvind Engh
- Avdelingsdirektør formidlingsavdelingen: Jorunn Wold
- Avdelingsdirektør teknologiavdelingen: Arne Kyrkjebø

NLB er lokalisert i Oslo. Virksomheten har per 30.06.2023 totalt 40 ansatte fordelt på 36,77 årsverk.

Fagråd

NLBs fagråd er oppnevnt av Kultur- og likestillingsdepartementet for fire år av gangen. Fagrådet har en leder og seks faste medlemmer. To av fagrådets medlemmer er oppnevnt etter forslag fra Norges Blindforbund. Dysleksi Norge, Nasjonalbiblioteket, Universitets- og høgskolerådet og Bufdir har foreslått ett fagrådsmedlem hver. Hvert medlem har et personlig varamedlem.

Fagrådets formål

Fagrådets formål er å supplere kompetansen i NLB med brukerperspektiver og faglige perspektiver fra sentrale samarbeidspartnere. Fagrådet skal bidra til å sikre et bredt og godt beslutningsgrunnlag for ledelsen i NLB. Dette skal bidra til at NLB tilbyr målgruppene et godt tilbud innenfor de rammene som blir gitt av Stortinget og departementet.

Fagrådet skal være et rådgivende organ for ledelsen i NLB og en arena for drøfting av strategiske og prinsipielle spørsmål om tilgang til litteratur for alle. Rådet skal bidra til god kontakt mellom brukerorganisasjonene, de profesjonelle samarbeidspartnerne og NLB.

Fagrådets sammensetning 2021–2024

Kultur- og likestillingsdepartementet har oppnevnt følgende medlemmer med varamedlemmer til fagrådet:

Leder

- Kjetil Knarlag

Etter forslag fra Norges Blindforbund:

- Karianne Havsberg, med varamedlem Sissel Sørensen Bye
- Terje André Olsen, med varamedlem Gunnar Haugsveen

Etter forslag fra Dysleksi Norge:

- Daniel Lie, med varamedlem Caroline Solem

Etter forslag fra Nasjonalbiblioteket:

- Hilde Ljødal, med varamedlem Svein Arne Tinnesand

Etter forslag fra Bufdir:

- Tone Alexandra Larsen, med varamedlem Anders Kristoffer Braav Eriksen

Etter forslag fra Universitets- og høyskolerådet:

- Frode Eika Sandnes, med varamedlem Anna Løken

Fagrådet har i første halvår 2023 avholdt ett møte. Rådet har blitt oppdatert om og kommentert prosessen for sammenslåing av NLB og Nasjonalbiblioteket, behandlet spørsmål knyttet til punktskriftproduksjon, fått oppdatering om Nasjonalbibliotekets nettbibliotek og gitt innspill om en utredning om kunnskap om funksjonsnedsettelse i høyere utdanning.

Etter avklaring om sammenslåing mellom NLB og Nasjonalbiblioteket er det besluttet at medlemmene som er foreslått av Nasjonalbiblioteket, går ut av rådet.

Volumtall

Tabell 1. Utvalgte volumtall

Volumtall	2023 (1–6)
Samlet utlån i NLB	742.355
Utlån av folkebiblioteklitteratur	665.587
Utlån av studielitteratur	76.768
Lånere i NLB*	66.529
Tilvekst innleste lydbøker, folkebiblioteklitteratur	417
Samlet tilvekst studielitteratur	317

* Fra 2023 er det oppgitte tallet lånere som har vært aktive de tre siste årene.

Utlånet av folkebibliotek- og studielitteratur fortsetter å øke. Tilveksten av innleste lydbøker er på nivå med fjoråret, mens tilveksten av studielitteratur er langt lavere etter at prosjektet *Tilrettelagt pensum til studenter med lesevansker* er avsluttet.

Nøkkeltall

Tabell 2. Nøkkeltall fra årsregnskapet (tall i hele tusen)

Nøkkeltall fra årsregnskapet	2021	2022	2023
Antall ansatte	40	39	40
Antall årsverk	38,44	37,84	38
Antall utførte årsverk	36,53	37,48	36,77
Samlet tildeling post 01–99	62.849	63.572	56.704
Driftsutgifter	61.124	62.286	28.760
Utnyttelsesgrad post 01–29*	97,3 %	98 %	51 %
Lønnsandel av driftsutgifter*	49,3 %	49,7 %	31 %
Lønnsutgifter per årsverk*	824	826	467
Konsulentandel av driftsutgifter	8,6 %	9,6 %	3,6

* Utnyttelsesgrad, lønnsandel og lønnsutgifter per årsverk er beregnet i tråd med veiledningsnotat til årsrapport fra DFØ datert januar 2023. Samlet tildeling viser til tildelingsbrev til NLB. Beløpet ble endret i et tildelingsbrev til Nasjonalbiblioteket, derfor er beløpet i tildelingsbrevet til NLB oppgitt her. Tallene i tabellen påvirkes av at det kun rapporteres for et halvt driftsår.

NLBs regnskap føres etter kontantprinsippet.

Del III. Årets aktiviteter og resultater

Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk

Ved inngangen til året mottok vi beskjeden om at NLB fra 1. juli 2023 blir en tjeneste fra Nasjonalbiblioteket og at de ansatte fra samme dato overføres til den nyopprettede avdeling for tilrettelagt litteratur.

Dette er et viktig strategisk tiltak for å nå bedre ut til NLBs målgrupper og styrke samarbeidet med resten av biblioteksektoren. Målet er at flere i målgruppen skal finne fram til tilbudet vårt av tilrettelagte bøker slik at de kan delta i samfunnet på lik linje med andre.

Navneskifte og oppgradering av digitale flater

Mye arbeid i første halvår er gått med til å forberede sammenslåingen med Nasjonalbiblioteket. Parallelt med dette har vi gjort forberedelser i forbindelse med at tjenesten skifter navn i 2024.

Vi har utarbeidet ny designprofil som sammen med det nye navnet skal gjøre det enklere å betjene målgruppene våre. I tillegg til ny visuell logo får NLB nå også en lydlogo.

Vi har startet implementeringen av den nye designprofilen i apper og andre digitale flater. I dette arbeidet ble det klargjort at NLB trenger nye nettsider, og anskaffelsen ble forberedt på våren.

Mye ressurser er lagt ned i arbeidet med å utvikle ny utlånsløsning og sikker innlogging. I juni fullførte vi fase 2 av delprosjektet som utvikler nytt nettbibliotek der lånerne enkelt skal kunne finne, låne og lese bøker fra NLB. Designprofilen ble implementert, og det ble gjort endringer i funksjonalitet ut fra tilbakemeldinger i brukertesting.

Drift som normalt

Parallelt med endrings- og utviklingsarbeidet har NLB fortsatt den daglige driften. Vi har produsert tilrettelagte bøker i alle formater, vi har formidlet tilbudet gjennom nettsider, nyhetsbrev, sosiale medier og Norges Blindforbunds Radio Z, og vi har betjent lånere på e-post og telefon. Lesetips relatert til mangfold er formidlet, som punktskriftdagen, samefolkets dag, demensdagen, kvinnedagen og Pride.

Sommerles for alle

I 2023 fortsatte vi det gode samarbeidet om lesekampanjer for barn og unge. Sommerles er den kampanjen vi legger ned mest ressurser i.

Denne våren leverte vi den innleste sommerlesfortellingen både på bokmål og nynorsk, åpent tilgjengelig for alle på sommerles.no. Vi produserte tilrettelagte utgaver som lydbok, e-bok og punktskriftbok til NLBs lånere. En video med innleser Ane Barmen ble laget i forbindelse med at lydfortellingen nå også foreligger på nynorsk.

Tilveksten av de ulike medietypene første halvår 2023

Ved utgangen av juni hadde NLB 66.529 lånere. Det ble lånt ut 742.355 bøker. Den samlede tilveksten er på 1.466 titler.

Vi leste inn 143 bøker og 4 tidsskrifter i studioene våre. I tillegg er det kjøpt inn 147 titler fra forlag.

Vi produserte 137 studie bøker med talesyntese.

Det ble produsert 426 e-bøker. Vi produserer e-bok av alle grunnlagsfiler bestilt fra underleverandører, både folkebibliotek- og studielitteratur.

Samlet tilvekst for punktskrift er 303 titler, hvorav 45 bøker er lånerønsker. I tillegg lagde vi 34 spesialproduksjoner i kortskrift eller med åpen linjeavstand.

Effektivisering

En ønsket gevinst av sammenslåingen med Nasjonalbiblioteket er et tettere samarbeid med folkebibliotekene for å nå ut til mennesker som trenger vårt tilbud. Vi var våren 2023 godt i gang med å utvikle et nettkurs for ansatte i folkebibliotek som skal sette dem bedre i stand til å formidle tilbudet vårt.

Arbeidet med nytt navn, ny designprofil og ny utlånsløsning er satt i gang for å gi lånerne et bedre tilbud der de enkelt finner fram og i stor grad er selvhjulpne. Samtidig forventer vi en effektiviseringsgevinst internt, fordi færre vil trenge hjelp til å finne fram i tilbudet og låne bøker.

Resultater og måloppnåelse etter resultatmål i tildelingsbrevet for 2023

Resultatmål 1: Utlån og formidling

NLB skal låne ut, formidle og informere om tilrettelagt litteratur i tilgjengelige formater. NLB skal arbeide aktivt for å få nye lånere.

Styringsparametere:

- Utlån av folkebiblioteklitteratur og studielitteratur
- Andelen online utlån (strømming og nedlasting)
- Antall lånere
- Rekrutterings-, formidlings- og informasjonsvirksomhet overfor barn og unge
- Samarbeid med biblioteksektoren om formidlingsaktiviteter
- Brukertilfredshet

Utlån i NLB

Tabell 1.1 Utlån. Folkebibliotek- og studielitteratur

	2023 (1–6)
Samlet utlån	742.355
Folkebiblioteklitteratur	665.587
Lydbøker	642.649
Punktskriftbøker	859
E-bøker	22.079
Studielitteratur	76.768
Lydbøker	57.704
E-bøker	19.060
Noter	4

Samlet utlån

Det samlede utlånet øker, og økningen gjelder både folkebibliotek- og studielitteratur. Lydbøker øker jevnt, mens det er en mer markant økning i utlånet av e-bøker, spesielt innenfor studielitteratur.

Lydbøker

Innleste lydbøker står for 87 prosent av alle utlån. Dette er folkebiblioteklitteratur, både skjønnlitteratur og sakprosa.

Studiebøker på lyd er i all hovedsak talesyntesebøker. Det var i år 57.704 utlån, som utgjør 8 prosent av det totale utlånet.

Bøker i punktskrift

Det kan synes som det er en svak nedgang i utlånet av punktskrift. Punktskriftlånerne i NLB er få i antall, og små variasjoner i leseferd slår ut på statistikken.

Tallene i tabell 1.1 er eksklusiv punktklubber og spesialproduksjoner. Vi sender ut ca. 100 hefter hver måned i punktklubbene og har i første halvår sendt ut 34 spesialproduksjoner.

E-bøker

E-bøker utgjør nå 6 prosent av totalt utlån, mot 5 prosent i fjor. E-bøkene utgjør 3 prosent av utlånet av folkebiblioteklitteratur og 25 prosent av utlånet av studielitteratur.

Digitale utlån

Flertallet låner bøkene sine selv på nlb.no eller direkte i appene Lydhør og Maneno. 84 prosent av lydbokutlånet er digitale utlån, mens 16 prosent får tilsendt CD. De analoge lånerne er i hovedsak eldre mennesker med synshemming og annen nedsatt funksjonsevne som gjør det utfordrende å betjene digitale løsninger.

Lånere

Tabell 1.2 Antall lånere totalt

	2023 (1–6)
Antall lånere totalt	66.529
Antall registrert via NLB	43.232
Antall registrert via KABB	352
Antall registrert via Statped	22.945

Vi ser en fortsatt god utvikling i antall lånere. Fra 2023 endrer vi beregningsmåte. Nå er tallet avgrenset til lånere som har lånt en bok i løpet av de tre siste årene.

Den nye beregningsmåten gir et bedre bilde av lånergruppen. I tråd med forskrift til åndsverkloven og Marrakech-direktivet vil vi sette i gang arbeidet med å slette inaktive lånere så snart vi har fått avklart hvorvidt vi kan beholde anonymisert utlånshistorikk til bruk i målrettet litteraturformidling.

Jevn vekst i antall lånere

Ved utgangen av juni 2023 hadde vi totalt 66.529 lånere. Flest lånere er registrert via NLB.

NLB er til for mennesker med funksjonsnedsettelse som gjør det vanskelig å lese visuell tekst, jf. åndsverkloven §§ 55, 56 og 56a. Størrelsen på målgruppen er vanskelig å fastslå.

- Mange diagnoser kan føre til vansker med å lese visuell tekst. Det er likevel funksjonsvariasjoner som gjør at ikke alle trenger NLBs tilbud.
- Digitale utgivelser blir i større grad universelt utformet i utgangspunktet. Dette påvirker størrelsen på NLBs målgruppe og gjør den mer dynamisk.

Med bakgrunn i dette ønsker vi ikke å anslå målgruppens størrelse, men holder samtidig fast ved følgende definisjon: En kombinasjon av funksjonsnedsettelse og vansker med å lese visuell tekst er nødvendig for få innvilget lånerett.

Lånersammensetning

Sammensetningen ut fra lånegrunnlag fordeler seg slik:

Synshemming	8.520
Dysleksi	30.251
Andre funksjonsnedsettelseser	27.133
Institusjoner	625

Andre funksjonsnedsettelseser kan være

- kognitive utfordringer, som ADHD, autisme, demens og psykisk sykdom og/eller
- fysisk funksjonshemming, som lammelse, Parkinsons sykdom, kronisk utmattelsessyndrom (ME) og cerebral parese

Alderssammensetning blant lånerne viser at barn og ungdom er den største lånergruppen i NLB:

0–16 år	24.665
17–30 år	18.524
31–50 år	11.587
51–70 år	6.161
71 år-	5.592

Tabell 1.3 Antall nye lånere totalt

2023 (1–6)	
Antall nye innmeldinger	10.526
Nye via NLB	5.577
Nye via KABB	35
Nye via Statped	4.914

NLB fikk 5.577 nye lånere første halvår 2023. Dette er omtrent likt som de foregående årene. Det rekrutteres flest lånere i alderen 7–12, 13–16 og 17–20 år. Det rekrutteres færrest lånere i alderen 71+.

I fjor var det en markant nedgang i innmeldinger via Statped som følge av at Statped fikk ny organisering i 2022 og hovedsakelig konsentrerer seg om blinde og sterkt svaksynte barn.

Når det gjelder lånegrunnlag, fordeler de nye lånerne seg slik:

Synshemming	676
Dysleksi	4.991
Andre funksjonsnedsettelse	4.744
Institusjoner	115

NLB rekrutterer fremdeles flest lånere med dysleksi. Det er også et stort tilfang av lånere i gruppen andre funksjonsnedsettelse, der en stor undergruppe har ADHD.

Institusjonslånere er alders- og sykehjem, sykehus, barnehager, bibliotek og lignende.

Rekrutteringsvirksomhet overfor barn og unge

NLB samarbeider med andre om å nå fram til barn og unge. Sommerles og andre leseaksjoner er viktige samarbeidspartnere, og ikke minst Dysleksivennlig skole. Vi gjennomførte flere tiltak i 2023 for å nå ut til barn og unge i målgruppen.

Samarbeid med biblioteksektoren om formidlingsaktiviteter

Informasjon rettet mot barn og unge

Samarbeid med Sommerles

NLB samarbeider med Sommerles – folkebibliotekenes årlige digitale lesekampanje for barn fra 1. til 7. klasse. Selve kampanjen pågår hele sommeren, mens NLBs forberedelser skjer på våren. I 2023 gjennomførte vi følgende tiltak.

Sommerlesfortellingen ble lest inn i våre studioer på bokmål og for første gang også på nynorsk. Lydfortellingen ble lagt tilgjengelig for alle barn på sommerles.no. Det ble laget tilrettelagte utgaver som punktskrift, e-bok og lydbok for NLBs lånere. Fortellingen i punktskrift ble sendt ut til alle 28 medlemmer i punktclubbene for barn sammen med premier.

En video med innleser Ane Barmen ble laget i forbindelse med at lydfortellingen for første gang kommer i nynorsk versjon. I tillegg ble teaserfilmen vår om Sommerles gjenbrukt og oppdatert med den nye fortellingen. Filmene ble spredt gjennom annonsering på YouTube og deling i sosiale medier.

Temasaker om Sommerles ble delt på nlb.no. Et nyhetsbrev på e-post ble sendt til folkebibliotekene med oppfordring om å inkludere og informere om Sommerles til barn i vår målgruppe og deres pårørende

Samarbeid med Foreningen !les

Foreningen !les og NLB har samarbeidet i mange år. Som vanlig produserte vi lydfiler til kampanjesidene og tilrettela antologier til leseaksjoner for elever i grunnskolen. I 2023 deltok til sammen 247.000 skoleelever i Bokslukerprisen og tXt-aksjonen. Ved kampanjestart har vi bistått Foreningen !Les med veiledning av lærere som har ønsket informasjon om NLB.

Leser søker bok

I samlingsutviklingen vår vurderer vi bøker som får støtte av Leser søker bok eller inkluderes på deres 100-liste. Bøker som egner seg for produksjon som lydbok, e-bok eller punktskriftbok, blir innlemmet i samlingen vår.

NLB var representert i innspillsgruppen som la fram notat i januar 2023 om mulig sammenslåing av Foreningen !les og Leser søker bok.

Norsk barnebokinstitutt

Våren 2023 hadde vi møte med ny direktør for Norsk Barnebokinstitut om fortsatt samarbeid på felter der vi har felles målgruppe eller sammenfallende interesser.

Nasjonal bibliotekstrategi og samarbeid med folkebibliotekene

Beslutningen om at NLB blir en del av Nasjonalbiblioteket, åpner for tettere samarbeid om å følge opp bibliotekstrategien, *Rom for demokrati og dannelse, nasjonal bibliotekstrategi (2020–2023)*.

Prosjektet *NLB i verktøykassa* ble startet opp i samarbeid med *Formidlingskompetanse i folkebibliotek (FiF)*, et prosjekt støttet av

Nasjonalbiblioteket. Det ferdige nettkurset skal ligge i Kompetansebanken til Nasjonalbiblioteket.

Brukertilfredshet

Det er et mål for NLB at våre produkter og tjenester skal være brukervennlige for alle våre lånergrupper. Vi jobber jevnlig med rekruttering til brukerpanelet slik at vi sikrer variasjon i behov og preferanser i forhold til tjenesten vi leverer. Første halvår 2023 har personer fra brukerpanelet bidratt til å teste nye digitale løsninger.

Resultatmål 2: Tilvekst

NLB skal ha et aktuelt og bredt tilbud av god kvalitet. NLB skal utvikle samlingen gjennom

- å opprettholde et høyt, effektivt produksjonsnivå med riktig kvalitet, basert på oppdatert teknologi
- å utføre innkjøp og innlån

NLB skal produsere tilrettelagt litteratur til studenter med sterk synshemming, og kan i tillegg utvikle samlingen av studielitteratur innenfor disponible rammer.

Styringsparametere:

- Bestand av folkebiblioteklitteratur og studielitteratur fordelt på lydbokformat og punktskrift
- Produksjon, innkjøp og innlån av folkebiblioteklitteratur
- Produksjon av studielitteratur
- Punktskriftproduksjon – leveringstid
- Omfang av internasjonalt lånesamarbeid

Bestand

Tabell 2.1 Bestand. Folkebiblioteklitteratur

	2021	2022	2023 (1–6)	Endring 2022–2023	
				Antall	Prosent
Samlet bestand folkebiblioteklitteratur	30.811	33.090	34.063	973	3 %
Lydbøker	19.785	20.582	21.000	418	2 %
Voksen	14.338	14.876	15.153	277	2 %
Barn og ungdom	5.447	5.694	5.835	141	2 %
Punktskriftbøker	7.625	8.199	8.458	259	3 %
Voksen	4.003	4.443	4.642	199	4 %
Barn og ungdom	3.622	3.756	3.816	60	2 %
E-bøker	3.401	4.309	4.605	296	7 %
Voksen	1.986	2.577	2.779	202	8 %
Barn og ungdom	1.415	1.732	1.826	943	5 %

Som tabell 2.1 viser, øker den samlede bestanden av folkebiblioteklitteratur med 3 prosent første halvår 2023. Tilsvarende vekst for hele 2022 var 7 prosent. Veksten fordeler seg nokså jevnt på de ulike formatene.

Tabell 2.2 Bestand. Studielitteratur

	2021	2022	2023 (1-6)	Endring 2022–2023	
				Antall	Prosent
Samlet bestand studielitteratur	11.327	12.805	13.126	321	3 %
Lydbøker	6.297	7.065	7.252	187	3 %
E-bøker	3.820	4.524	4.654	130	3 %
Noter	1.210	1.216	1.220	4	0,5 %

Som tabell 2.2 viser, fortsetter samlet bestand av studielitteratur å vokse første halvår 2023. Tilsvarende vekst for hele 2022 var 13 prosent. At samlingen av studielitteratur ikke vokser i samme takt som før, må ses i sammenheng med at prosjektet *Tilrettelagt pensum til studenter med lesevansker* er avsluttet.

Tilvekst av folkebibliotek- og studielitteratur

Tabell 2.3 Samlet tilvekst. Folkebibliotek- og studielitteratur

2023 (1–6)	
Samlet tilvekst	1.466
Samlet tilvekst lydbøker	737
Egenproduserte lydbøker og tidsskrifter, innlest og talesyntese	417
Lydbøker, innkjøpt	147
Lydbøker, bibliotek i andre land	173
Samlet tilvekst punktskriftbøker, tidsskrifter, punktklubber og noter	303
Noter i punktskrift	4
Samlet tilvekst e-bøker	426

Tabell 2.3 viser en tilvekst av 1.466 lydbøker første halvår 2023. Tilveksten i hele 2022 var på 4.206 bøker. Tallene antyder en nedgang i tilveksten som skyldes at vi nå kun produserer studielitteratur til synshemmede med produksjonsrett etter at prosjektet *Tilrettelagt pensum til studenter med lesevansker* er avsluttet.

I tillegg til tallene over produserte vi tre aviser med daglig utgivelse første halvår 2023.

Tilvekst folkebiblioteklitteratur

Tabell 2.4 Folkebiblioteklitteratur. Tilvekst lydbøker og tidsskrifter

2023 (1–6)	
Samlet tilvekst lydbøker og tidsskrifter	550
Innlest	143
Lydbøker	139
Tidsskrifter	4
Talesyntese	133
Lydbøker	5
Tidsskrifter	128
Innkjøpte lydbøker	147
Lydbøker, bibliotek i andre land	127

Innleste lydbøker

Måltallet for 2023 for innleste lydbøker er på 300 titler. Ved utgangen av første halvår var 151 titler innlest. Det er i samme periode kjøpt inn 147 titler fra forlag i første halvår, og forholdet mellom egeninnlest og innkjøpt er nå ca. 50/50.

Lydbøker fra bibliotek i andre land

Mens tallet på lydbøker hentet fra bibliotek i andre land har vært svært lavt de siste tre årene (0-16 titler), er hele 127 titler hentet inn første halvår 2023.

Vi har jobbet målrettet med å gi tilgang til litteratur fra andre land og bibliotek basert på Marrakech-traktaten. Det har over flere år vært tekniske utfordringer knyttet til å importere bøkene inn i våre løsninger. Vi har nå klart å løse noen av disse utfordringene, slik at bøkene kan lånes ut via nettsiden og i Lydhør. Dermed blir bøkene bedre tilgjengelig enn tidligere da vi lånte ut én og én CD.

Tabell 2.5 Folkebiblioteklitteratur. Tilvekst lydbøker og e-bøker fordelt på barn/ungdom og voksen

2023 (1–6)	
Lydbøker voksen, innlest	272
Lydbøker voksen, talesyntese	5
Lydbøker barn og ungdom, innlest	141
Tidsskrifter voksen, innlest	4
Tidsskrifter voksen, talesyntese	128
E-bøker voksen	202
E-bøker barn og ungdom	94

Det er en jevn tilvekst av lydbøker og e-bøker. Innleste lydbøker inkluderer egenproduserte bøker, innkjøpte bøker og lydbøker fra bibliotek i andre land.

Vi produserer e-bok av alle egenproduserte bøker.

Tabell 2.6 Folkebiblioteklitteratur. Tilvekst punktskriftbøker fordelt på barn/ungdom og voksen

2023 (1–6)	
Samlet tilvekst punktskrift, bøker, tidsskrifter, punktklubber og noter	303
Bøker	259
Voksen	199
Barn og ungdom	60
Tidsskrifter voksen	4
Punktklubber	36
Voksen	18
Barn og ungdom	18
Noter	4

Normal punktskriftproduksjon

Vi har en normal produksjon av punktskrift i første halvår 2023. 45 av titlene er produsert på forespørsel fra lånere.

De 303 produksjonene inkluderer punktklubber, noter og tidsskrifter. NLB tilbyr tidsskriftene Samtiden og Magasinet Psykisk helse i punktskrift.

De fleste punktskriftbøkene har kort produksjons- og leveringstid. Unntaket er bøker som krever ekstra tilrettelegging.

Kortskrift og andre spesialproduksjoner

Våre standard punktskriftbøker er fullskrift. Lånere som ønsker det, får bøker produsert med kortskrift. Vi produserte 24 bøker med kortskrift første halvår 2023. I tillegg kommer 10 spesialproduksjoner, hovedsakelig til nye voksne punktskriftlesere.

Musikknoter

DAISY Music Braille-prosjektet har levert effektive produksjonsmetoder for musikknoter i punktskrift. I 2023 utarbeidet NLB metodikk for bestilling av noter hos underleverandør og utskrift hos vårt trykkeri. Tilbudet er testet av flere norske punktskriftlesere med kompetanse innen musikk og kvalitetssikret med bakgrunn i tilbakemeldinger.

Når vi innfører det nye notetilbudet, kan vi for første gang på mange år tilby musikknoter i punktskrift også til folkebiblioteklånere. I dag har vi kun et tilbud til studenter.

⠠ ⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Punktskrift blir også kalt braille etter oppfinneren Louis Braille. Skriftsystemet for blinde og svaksynte blir lest med fingrene, enten på papir eller elektronisk med skjermleser og leseliste. NLB leverer punktskriftbøker i flere varianter:

- Fullskrift eller kortskrift nivå 1, 2 og 3 med forkortning
- Normal eller åpen linjeavstand for lesetrening

Punktclubber

Punktclubbene er beregnet på barn og voksne som vil øve opp eller vedlikeholde leseferdigheter i punktskrift. Vi sender hver måned ut ett hefte i hver clubbe.

Punktclubbene har stabile medlemstall. Hver måned produserer vi og sender ut ca. 100 hefter til lesetrening, inkludert varianten åpen linjeavstand.

Barn

Punktclubben 1. klasse
Punktclubben 2.–3. klasse
Punktclubben 4.–5. klasse
Punktclubben 6.–7. klasse

Voksen

Novelleclubben
Diktclubben
Matclubben

Tilvekst studielitteratur

Tabell 2.7 Studielitteratur. Tilvekst lydbøker, e-bøker og punktskrift

	2023 (1–6)
Samlet tilvekst studielitteratur	317
Lydbøker	141
Innleste lydbøker	4
Talesyntese	137
E-bøker	130
Punktskrift, noter	4
Lydbøker, bibliotek i andre land	46

Den samlede tilveksten av studielitteratur første halvår 2023 er på 317 bøker, mens tilveksten for hele 2022 på 1.478 bøker. Etter at det 3-årige prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker* nå er avsluttet, er vi tilbake til den tidligere situasjonen der kun studenter med sterkt nedsatt syn får pensum produsert hos oss.

Internasjonalt lånesamarbeid

Flere lånere ønsker å låne tilrettelagte bøker fra Bookshare. Det internasjonale nettbiblioteket inneholder flest fagboktitler, og de fleste lånerne er studenter. I første halvår 2023 hjalp vi 139 lånere med attestasjon for lånerett. I tillegg fikk 43 fornyet sitt medlemskap.

Det er importert 45 bøker fra Myndigheten för tillgängliga medier til vår samling.

Resultatmål 3: Studenttjeneste

NLB skal være en kompetanseressurs og samarbeidspartner for syns- og lesehemmede studenter, brukerorganisasjoner og offentlige virksomheter som bibliotek og undervisningsinstitusjoner.

Styringsparametere:

- Leveringstid for studielitteratur
- Tilpasning av tjenestetilbudet

Leveringstid for studielitteratur

Som vist i tabell 2.7 var det en tilvekst av studielitteratur i første halvår 2023 på 317 titler. Vi produserer nye titler både som talesyntesebok og e-bok. Kun et fåtall bøker blir innlest.

Vi har produsert noter i punktskrift for studenter som trenger dette. I første halvår 2023 har vi ikke lastet ned eller opp noen bøker via ABC (Accessible Books Consortium). Derimot har vi innlemmet 45 studie bøker fra Myndigheten för tillgängliga medier i samlingen vår.

Alle bøker bestilt av studenter med produksjonsrett, er levert som avtalt. Leveringstid for bøker varierer noe ut fra bøkernes kompleksitet.

Tilpasning av tjenestetilbudet

Utlånet av studielitteratur var i 2022 på 138.599 lån. Første halvår 2023 er utlånet 76.768, og det er grunn til å anta at det vil bli en solid økning totalt for 2023.

Vi jobber jevnlig med å forbedre kvaliteten på tilretteleggingen av bøkene våre. To områder som er spesielt utfordrende å tilrettelegge, er musikknoter og matematikk.

En mer effektiv produksjonsmåte for musikknoter i punktskrift har vært under utvikling i flere år i DAISY Music Braille-prosjektet. Våren 2023 kunne vi endelig implementere og teste ut en løsning der studentene bestiller det de trenger og får det produsert på en effektiv måte tilpasset sine behov. Ordningen blir satt i ordinær drift i 2024.

Å tilrettelegge matematikk i talesyntesebøker og e-bøker er utfordrende, og vi har i flere år leidd etter bedre løsninger på dette området. Vi deltar i det nordiske prosjektet MathCAT, ledet av Myndigheten för tillgängliga medier. Målet er å utvikle et åpent kildekode-verktøy som skal forbedre opplesingen av matematikk i våre tilrettelagte bøker, og som har oversettelse til norsk. Det er foreløpig ikke klart når verktøyet kan implementeres i produksjonen vår.

Vi mottar mange bokønsker fra studenter som har lånerett, men ikke produksjonsrett. Dette er ønsker vi dessverre ikke kan innfri etter at prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker* ble avsluttet.

Lånere og utlån

I 2023 var det 67 aktive studenter med produksjonsrett, og omtrent halvparten av disse ble registrert i første halvår. I tillegg ble det registrert 580 studentlånere med dysleksi og andre funksjonsnedsettelse i første halvår. Det ble registrert 1.637

lånere i denne gruppen i hele 2022. Vi ser en markant nedgang som følge av at prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker* er avsluttet.

Det kan være vanskelig å si eksakt hvor mange studenter NLB betjener, fordi alle lånere kan låne studielitteratur. Vi har også eksisterende lånere som begynner å studere uten å endre lånerstatus til student.

Resultatmål 4: Utvikling, samarbeid og pådriveransvar

NLB skal være aktiv i utvikling av tjenester og bruk av ny teknologi for å bedre tilbudet til sine målgrupper. NLB har ansvar for å fremme samarbeid og koordinering av miljø som arbeider med litteratur i tilgjengelige formater. Gjennom nasjonalt og internasjonalt samarbeid skal NLB være pådriver og kvalitetssikrer for å sikre et optimalt tilbud til sine målgrupper. NLB skal være en pådriver slik at produksjon og publisering gjennom allmenne kanaler også gir bedre tilgjengelighet for NLBs målgrupper.

Styringsparametere:

- Utviklingstiltak knyttet til produksjon, distribusjon og formidling
- Endring i tilbud og tjenester
- Samarbeid med andre produsenter av tilrettelagt litteratur
- Samarbeid med relevante organisasjoner og aktører i bokbransjen
- Plan for distribusjonsløsninger
- Tilpasning av NLBs virksomhet til ny forskrift til åndsverkloven, jf. kap. 1 romertall II som gjennomfører Marrakech-traktaten og Marrakech-direktivet i norsk rett, og III om behandling av personopplysninger

NLB samarbeider med nasjonale og internasjonale aktører om å utvikle gode løsninger for vår målgruppe, i tråd med tildelingsbrevet. Her følger beskrivelse av utviklingsaktiviteter og samarbeidspartnere i 2023.

Utviklingstiltak knyttet til formidling

Nytt navn og ny designprofil

I 2023 er det brukt mye ressurser på å forberede navneskiftet i 2024. Vi har utviklet en ny designprofil som sammen med det nye navnet skal gjøre det lettere å betjene de ulike målgruppene. Designprofilen dekker både analoge og digitale flater. Nytt er at vi nå også får egen lydidentitet med lydlogo og musikk i forskjellige lengder.

Ved navneskiftet går NLB over til en navnestruktur som samler alle digitale tjenester under et felles navn. Dette gjør vi for at det skal bli enklere for lånerne å finne fram til og ta i bruk tilbudet vårt. Det jobbes kontinuerlig med å implementere den nye designprofilen i digitale og analoge flater fram mot navneskiftet.

Nettkurs for bibliotekarer

Prosjektet *NLB i verktøykassa* er blitt til i samarbeid med *Formidlingskompetanse i folkebibliotek* (FiF). Nettkurset skal gi bibliotekansatte bedre kunnskap om lånerne med leseutfordringer og deres behov, samt verktøy de kan bruke i møte med disse lånerne. Det ferdige kurset blir tilgjengelig i Kompetansebanken til Nasjonalbiblioteket, avdeling for bibliotekutvikling.

I første halvdel av 2023 utviklet vi kursinnhold, skrev manus og planla produksjon av videomateriale, tekst og refleksjonsoppgaver. Kurset utformes med ny designprofil og nytt navn på tjenesten. En referansegruppe med ressurspersoner fra folkebibliotekene har gitt konstruktive innspill underveis.

Sommerlesfortellingen på nynorsk

I 2023 sørget vi for at sommerlesfortellingen for første gang ble lest inn på nynorsk. For å promotere nyheten lagde vi en video med innleser Ane Barmen. I samarbeid med Tokke skule lagde vi også en videohilsen til elevene med en hilsen fra Ane Barmen.

Lesersørvís

NLB bruker Lesersørvís som metodikk i arbeid med litteraturformidling. Bibliotekteamet vurderer bøker, appellfaktorer ved hver bok og hvilke bøker som kan ha lignende appellfaktorer og være «readalikes». Data om relasjoner mellom bøker blir registrert og brukt i vår digitale formidling. Vi har nå registrert 2.400 slike relasjoner.

Vi jobber for å fange opp litteratur som kan skape gjenkjennelse eller er spesielt relevant for våre lånergrupper. Det kan være både fag- og skjønnlitteratur der det å leve med funksjonsnedsettelse er tema.

Utviklingstiltak knyttet til digitale utlåsløsninger

Lydhør versjon 5.9

De fleste av lånerne bruker Lydhør, og vi jobber kontinuerlig med å forbedre appen. Versjon 5.9 kom våren 2023 med en forbedret e-bokavspiller som er enklere å bruke og mer lik lydbokavspilleren. Det ble også gjort forberedelser til versjon 5.10, som ble lansert på høsten, med en praktisk hurtigmeny og introduksjonstekster for nye brukere av appen.

I Maneno, appen spesielt for barn med dysleksi og andre lesevansker, er det hovedsakelig gjort feilrettinger av kjernefunksjonalitet i denne perioden.

Oppgradering av nettsider

Våren 2023 ble det jobbet mye med universell utforming av innmeldingsskjemaer og andre skjemaer på nettsidene. Alle skjemaer foreligger nå på bokmål og nynorsk.

Det ble også levert kravspesifikasjon og satt i gang anbudsprosess i forbindelse med at NLB må skaffe nye nettsider for å kunne implementere den nye designprofilen.

Vesentlige endringer i utlåns- og distribusjonsløsning

NLB startet i 2021 et større utviklingsarbeid som trinn for trinn skal erstatte dagens biblioteksystem med nye løsninger. Den nye løsningen knytter et sett tjenester sammen via NLBs API (Application Programming Interface). Dette er en struktur som gjør det lettere å fase inn ny funksjonalitet gradvis og legge til og fjerne tjenester ved behov.

I arbeidet prioriterer vi bedre sikkerhet og mer brukervedvirkning, både innspill til funksjonalitet og brukertesting.

Første halvår 2023 har vi jobbet med følgende som er planlagt ferdigstilt til lansering av nytt navn i 2024:

- Nytt nettbibliotek
- Innlogging via ID-porten og Feide

Det er også jobbet med underliggende arkitektur for utlåsløsningen.

Vi deler dagens utlåsløsning med Statped og KABB (Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte), hvor NLB er hovedaktør i vedlikehold og videreutvikling. Det er en målsetting å videreføre samarbeidet.

Nytt nettbibliotek

Det nye nettbibliotek skal erstatte tidligere Min side/Websøk og blir én nettside der lånerne kan både finne, låne og lese bøker fra NLB. Det er arbeidet mye med å forbedre funksjonalitet og sikre universell utforming og en god brukeropplevelse for NLBs ulike brukergrupper.

I juni 2023 ferdigstilte vi fase 2 i prosjektet. Nytt navn og ny designprofil ble implementert, og vi gjorde endringer basert på brukertesting. Tibi nettbibliotek skal være ferdig til lanseringen av nytt navn i 2024.

Brukertesting av digitale løsninger

Vi jobber jevnlig med å rekruttere personer fra NLBs brukergrupper til brukerpanelet vårt. Dette for å opprettholde og utvide panelet med personer som har variasjon i behov og preferanser i forhold til tjenesten vi leverer.

Første halvår 2023 deltok sju personer fra brukerpanelet i testing av nye nettsider og nytt nettbibliotek.

Utviklingstiltak knyttet til produksjon og formater

DAISY Music Braille Project

DAISY Music Braille er et prosjekt i regi av DAISY Consortium på initiativ fra og ledet av NLB. Målet er å finne internasjonale løsninger som sikrer bedre tilgang til musikknoter i punktskrift. Prosjektet startet i 2019 og er finansiert av produsenter av musikk i punktskrift globalt. I juni 2023 gikk prosjektet over fra utviklingsfasen til implementeringsfasen.

Prosjektet har levert følgende verktøy fritt tilgjengelig for publikum:

- Sao Mai Braille – interaktivt noteprogram for Windows som konverterer noter fra MusicXML til punktskrift
- MuseScore – noteprogram for Windows, Mac og Linux hvor du kan komponere, lytte, dele og skrive ut musikk som nå har fått bedre universell utforming

I tillegg kan NLB og andre produsenter nå bruke MakeBraille til å konvertere noter med utgangspunkt i internasjonale retningslinjer. Dette sikrer en langt mer effektiv produksjon av musikknoter for våre lånere.

NLB har prosjektledelsen for det internasjonale prosjektet. Våren 2023 har vi også jobbet med vår egen metodikk og produksjonsmodell. Det er utviklet standarder, avtaler med eksterne leverandører og rutiner for bestilling og utskrift i punktskrift. Profesjonelle musikere med kompetanse i punktskrift bidrar til å kvalitetssikre det ferdige produktet.

Effektivisering av intern drift

Implementering av nytt navn, ny designprofil og nye utlåsløsninger skal først og fremst gi lånerne et bedre tilbud der de enkelt finner fram og i stor grad er selvhjulpne. Samtidig forventer vi en effektivisering av intern drift framover der færre trenger hjelp fra oss til å finne fram i tilbudet og låne bøker.

Samarbeid

Avtaler med norske forlag

NLB har avtale om å kjøpe inn relevante titler fra en rekke kommersielle norske forlag. Slik sikrer vi at lånerne får tilgang til en samling preget av kvalitet, allsidighet og aktualitet. Vi kjøper både inn lydfiler og selger våre lydfiler tilbake til forlag

Bokbasen

NLB har et samarbeid med Bokbasen som innebærer at vi får tilgang til filer vi kan benytte i vår produksjon. Samarbeidet gjelder folkebiblioteklitteratur.

Nasjonalbiblioteket og folkebibliotekene

Rom for demokrati og dannelse, nasjonal bibliotekstrategi (2020–2023) legger vekt på at alle landets innbyggere skal ha tilgang til litteratur i det formatet de trenger. Vi samarbeider med Nasjonalbiblioteket om dette og har også et samarbeid om tilgang til digitaliserte filer som blir brukt i vår produksjon.

Statped

NLB har store deler av utlåns- og distribusjonssystemet felles med Statped og samarbeider også om deler av produksjonsløsningen. Vi har jevnlig samarbeidsmøter der utfordringer blir drøftet og løst.

Nordisk samarbeid

NLB samarbeider tett med de andre lyd- og blindeskriftbibliotekene i Norden, SBS i Sveits og Dedicon i Nederland. Et eget UX-forum (User eXperience) møtes regelmessig og utveksler erfaringer rundt temaet brukeropplevelser.

De nordiske bibliotekene har felles anskaffelse av grunnlagsfiler til bruk i produksjon. Samarbeidet omfatter også oppfølging knyttet til samfunnsansvar for leverandører i India i samarbeid med DNV-GL.

NLB deltar sammen med Statped i Project Continued DAISY Pipeline Development, ledet av Dedicon. Prosjektet videreutvikler verktøyet som konverterer tekst til punktskrift.

DAISY Consortium

NLB er representert i styret i DAISY Consortium, en verdensomspennende organisasjon som jobber for felles standarder for tilrettelagt litteratur. Dette er av vesentlig betydning for store deler av vårt utviklingsarbeid. Norsk DAISY-konsortium ble opprettet i 2006 og består av Statped, Norges Blindforbund, KABB og NLB.

W3C

NLB er engasjert i World Wide Web Consortium (W3C) gjennom DAISY Consortiums medlemskap. I W3C gjøres det en viktig innsats for å sikre den frie og åpne e-bokstandarden EPUB, en viktig faktor for å sikre universell utforming av e-bøker.

IFLA

NLB er medlem av The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) og representert i Standing Committee i seksjonen Libraries Serving Persons with Print Disabilities (LPD). LPD har som hovedoppgave å arbeide for at alle mennesker, uansett funksjonsevne og levekår, får tilgang til de samme bibliotektilbudene som andre i samfunnet.

Tilgang til andre samlinger – ABC

NLB har deltatt i Accessible Books Consortium (ABC) siden starten i 2014. ABC blir ledet av World Intellectual Property Organization (WIPO) og har som formål å øke antall tilgjengelige bøker for mennesker med synshemming og andre som har vansker med å lese visuell tekst. ABC gjør det enklere å søke etter tilrettelagte bøker i ulike baser internasjonalt.

Tilgang til andre samlinger – Bookshare

Vi har avtale med Bookshare, et amerikansk nettbibliotek som, i likhet med NLB, arbeider for å gi alle lik tilgang til litteratur og informasjon. Antall titler i biblioteket øker jevnlig.

Ressursbruk 2023

Vi har ikke laget egne analyser av ressursbruk for 1. halvår 2023. Et av flere formål med sammenslåingen med Nasjonalbiblioteket er å utnytte ressursene bedre. Det er vi godt i gang med.

Del IV. Styring og kontroll av virksomheten

Overordnet vurdering av styring og kontroll

NLB viser til at samlet måloppnåelse er god, jf. del III, og mener dagens styring, kontroll og risikoreducerende tiltak sikrer vår evne til å oppnå fastsatte mål i tråd med samfunnsoppdraget.

Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll i NLB

Vi har nå vunnet erfaring med at regnskap, lønn, personal, arkiv og administrativ IKT leveres fra Nasjonalbiblioteket (NB), der det er opprettet et servicesenter som betjener NB, Språkrådet og NLB. Vår tydelige vurdering er at dette bidrar til å redusere risiko og sårbarhet, og det hever kvaliteten på tjenestene.

NLB utarbeider årlige virksomhetsplaner. Det viktigste grunnlaget for disse planene er strategiplanen og en årlig gjennomgang av risiko knyttet til måloppnåelsen for hovedmålene for virksomheten. Vi har også i dette halvåret arbeidet etter strategiplanen for perioden 2019–2024 og vil ha med oss viktige elementer fra denne planen inn i Nasjonalbiblioteket.

Revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen

Revisjonen for 2023 er ikke slutført per dags dato.

Lærlinger

NLB har ikke hatt lærlinger i 2023. Etter at Nasjonalbiblioteket tok over ansvaret for å levere tjenester knyttet til arkiv, lønn, regnskap, personal og administrativ IKT, er det ikke aktuelt å ha lærlinger på det administrative området. Sammen med vårt lave antall ansatte begrenser det vår mulighet til å bidra her.

Konsulentbruk

NLB jobber for å bruke interne ressurser og kompetanse så langt dette er mulig. Som en relativt liten virksomhet er det likevel områder der det ikke er hensiktsmessig å bygge opp egen kompetanse, da behovet er for lite til at dette kan forsvares med for eksempel nyansettelser eller å bruke ressurser på å bygge kompetanse internt.

NLBs bruk av konsulenter i første halvår 2023 fordeler seg slik:

Konto	Navn	Beløp (i tusen)
670	Konsulenttjenester innen økonomi, revisjon og juss	
671	Konsulenttjenester til utvikling av programvare, IKT-løsninger mv.	2238
672	Konsulenttjenester til organisasjonsutvikling, kommunikasjonsrådgivning, mv.	491
673	Andre konsulenttjenester	135

Artskonto 671 Konsulenttjenester til utvikling av programvare, IKT-løsninger mv. utgjør den største andelen av konsulenttjenester i NLB. I tillegg til drift og produksjon av lydbøker, punktskriftbøker og e-bøker, er videreutvikling av våre utlåns- og

distribusjonstjenester svært sentralt. Her er det et stort potensial for effektivisering og nødvendig brukertilpasning av våre tjenester. Det er mange ulike spesialiseringer innen fagområdet. I løpet av de seneste årene har vi brukt konsulenter til utvikling av talesyntese, apper, identity access management, nettsider og ny distribusjonsløsning. For en liten virksomhet som NLB er det ikke mulig å ha tilstrekkelig kompetanse på alle disse områdene, og det er ikke forsvarlig å rekruttere spesialkompetanse vi vil ha bruk for i en kort periode. Vi har konsentrert oss om kjernen vi må ha kompetanse på og har over tid bygget egen kapasitet slik at vi nå har fem utviklere. På flere områder samarbeider vi med våre nordiske kollegaer som har tilsvarende oppgaver som oss. Det reduserer behovet for konsulenter. Det å bli del av Nasjonalbiblioteket gjør også at vi blir del av et mange ganger så stort utviklertmiljø med helt andre forutsetninger for å bygge kompetanse.

Artskonto 672 består av konsulenttjenester til organisasjonsutvikling, rekruttering og kommunikasjon. Det alt vesentlige av dette beløpet er brukt til kommunikasjonstjenester for å bistå i utvikling av nye nettsider og ny utlåns- og distribusjonsløsning, til å designe profil for nytt navn for tjenestene våre og til å bistå i utvikling av et opplæringsprogram for folkebibliotekene om formidling av litteratur til NLBs målgruppe. Et beløp på noe over kr 30' er brukt på organisasjonsutviklingstiltak.

Desentralisert arbeid

I en periode der vi er i ferd med å iverksette sammenslåing med Nasjonalbiblioteket har det ikke vært aktuelt for NLB å vurdere egne tiltak for å innføre desentralisert arbeid.

Aktivitets- og redegjørelsesplikt

NLB er en virksomhet med 39 faste og 4 midlertidige ansatte. Det gjør at det er relativt enkelt for ledelse og tillitsvalgte å ha oversikt over viktige forhold som knytter seg til risiko på likestillingsområdet. Vi har til nå ikke identifisert vesentlige risikoområder på dette feltet. Tiltakene handler derfor om å holde oversikt over situasjonen og sikre at våre rutiner ivaretar vesentlige hensyn, for eksempel ved ansettelser.

I samfunnet rundt oss er det fagmiljøer som er sterkt preget av skjev kjønnsbalanse. I NLB gir det seg utslag i at vi har 100 prosent kvinner blant våre ansatte med bibliotekarutdanning, mens vi har 100 prosent menn i vår gruppe av IKT-utviklere. I stillingsannonser oppfordrer vi begge kjønn til å søke, og vi går spesielt gjennom søkerlister med tanke på å finne kvalifiserte kandidater med kjønn som ikke er representert i de to gruppene.

NLB er en virksomhet som har som kjernevirksomhet å bidra til å fremme inkludering og redusere diskriminering. Vi er derfor opptatt av å ivareta slike hensyn også i egen organisasjon. Vi ser det som en stor styrke å bli en del av Nasjonalbiblioteket som er en større virksomhet med enda bedre forutsetninger for planmessig arbeid på dette feltet.

Avdelingen NLB blir overført til, vil inngå i den samlede rapporteringen fra Nasjonalbiblioteket for 2023 på dette området.

Språklov

NLB jobber aktivt for å oppnå målene språkloven setter til bruk av klarspråk og veksling mellom bokmål og nynorsk i allment tilgjengelige dokumenter. Første halvår 2023 ble alle nettskjemaer revidert og samtidig oversatt til nynorsk. Dermed er alle NLBs selvbetjeningsløsninger, både apper og innmeldingsskjemaer, tilgjengelige i begge målformer. Det er etablert rutiner som skal sikre at nettredaksjonen skriver hver fjerde sak på nynorsk og bruker nynorsk i sosiale medier. Språkrådets tilsynsrapport ved slutten av året viser at det fremdeles er en vei å gå når det gjelder tekst på begge målformer på nettstedet nlb.no.

Arkiv

NLB har i flere år samarbeidet med Nasjonalbiblioteket på arkivområdet når det gjelder drift av arkivløsning.

Det aller meste av saksbehandlingen i NLB er knyttet til innmelding av lånere, engasjering av innlesere som er oppdragstakere og anskaffelser. Dette er det gode rutiner for, også når det gjelder arkivering.

Del V. Vurdering av framtidssutsikter

I strategiplanen som gjelder for 2019–2024 har NLB formulert sin visjon slik: «Et samfunn der alle har tilgang til litteratur og informasjon».

Sammenslåing med Nasjonalbiblioteket gir muligheter

I utredningen om sammenslåing med Nasjonalbiblioteket har vi pekt på noen utfordringer knyttet til det å være en relativt liten virksomhet i en tid der det er stort behov for å videreutvikle et omfattende digitalt tilbud. Videreutvikling må til for å møte behov hos målgruppen og for å holde tritt med samfunnsutviklingen. Både fra Nasjonalbibliotekets og NLBs side er det en ambisjon om å utnytte den nye organisasjonen til å styrke tilbudet.

Formidling gjennom folkebibliotek er en viktig kanal for å nå ut med NLBs tilbud. Gjennom å være en del av Nasjonalbiblioteket vil vi være i en vesentlig bedre situasjon på dette området.

Nasjonalbiblioteket har fra før et mål om å være et nasjonalt bibliotek for alle i Norge. En sammenslåing med NLB vil gjøre det enklere å nå dette målet.

Studenter

Etter tre år med prøveprosjekt er det besluttet ikke å utvide retten til å få tilrettelagt studielitteratur til å omfatte studenter med andre funksjonsnedsettelse enn synshemming. Det gir utfordringer for NLBs målgruppe. Også innenfor Nasjonalbiblioteket vil vi gjøre det vi kan for å fortsette å effektivisere produksjonslinjer og stimulere til mer universell utforming for å gjøre situasjonen så bra som mulig, men det vil ikke være mulig å dekke behovet slik en produksjonsrett vil gjøre.

Barn og unge

Mange peker på utfordringer knyttet til lesing blant barn og unge. NLBs oppgave er å stimulere til lesing blant en gruppe barn og unge som fra før strever med lesing. Behovet for å formidle litteratur som kan oppleves relevant, å formidle gjennom kanaler som når ut til målgruppen og å sikre effektive og gode plattformer for lån og lesing er større enn noensinne. Vi har derfor viktige oppgaver foran oss på dette området. Vi arbeider ut fra en tanke om at hver skoleklasse som besøker et folkebibliotek, skal møte en bibliotekar som vet at det er sannsynlig at alle klasser har noen som er i NLBs målgruppe, som kjenner NLBs tilbud og som har kompetanse om hvordan det skal formidles til målgruppen.

Samarbeid med kommersielle lydboktilbydere

Markedet for kommersielle lydboktjenester er i stadig utvikling. Staten og rettighetshaverne er enige om at vi skal unngå dobbeltproduksjon av lydbøker på norsk. For å sikre dette må de kommersielle tilbyderne og NLB legge til rette for utveksling. NLB må fortsette å følge utviklingen på dette området tett og vurdere hvordan den framtidige balansen mellom egenproduserte og innkjøpte titler skal være. Slik det nå ser ut, vil vi opprettholde egen innlesing samtidig som vi kjøper flere produksjoner som vi gjør tilgjengelige i samlingen.

Utteksling over landegrensene

Marrakech-traktaten gjør det enklere for NLB å utveksle litteratur over landegrensene. I 2022 kom vi for alvor i gang med å hente titler fra den store samlingen hos Myndigheten för tillgängliga medier i Sverige og i første halvår 2023 har vi hentet 127 titler fra utenlandske bibliotek. Dette bedrer kvaliteten på tilbudet, og det er en mer effektiv måte å utveksle på. Det blir viktig å utnytte de mulighetene traktaten gir til å sikre utveksling med flere utenlandske samlinger.

Digitalt utenforskap

Oppmerksomheten om digitalt utenforskap er økende. Når vi utvikler og videreutvikler våre tilbud, skal vi alltid ha denne gruppen i tankene. Samtidig vet vi at mange i vår målgruppe er langt fremme når det gjelder å ta i bruk digitale løsninger. Spennet er stort og sier mye om hvordan bredden i NLBs tilbud må være. Vår satsing på tjenestedesign er sentral for å sikre at vi lager løsninger som ivaretar så mange som mulig i vår målgruppe.

Del VI. Årsregnskap

Ledelseskomentarer til årsregnskapet 2023

Formål

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek er et forvaltningsorgan underlagt Kulturdepartementet. Bibliotekvirksomheten ble overtatt av staten i 1989 etter å ha vært drevet av blindeforbundene i 80 år. NLB fører regnskapet etter kontantprinsippet.

NLB skal gjennom sin virksomhet bidra til at personer som har vansker med å lese trykt tekst på grunn av en funksjonsnedsettelse, kan delta i samfunnet på linje med andre.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Kulturdepartementet i instruks om økonomistyring. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av NLBs disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter og inntekter.

Vurderinger av vesentlige forhold

Kultur- og likestillingsdepartementet besluttet at NLB skulle bli en del av Nasjonalbiblioteket fra 1. juli 2023. Dette innebar at virksomheten NLB opphørte fra 1. juli og at Nasjonalbiblioteket gjennom en virksomhetsoverdragelse overtok medarbeidere, lokaler, ansvar, oppgaver og forpliktelser fra NLB. Regnskapet er derfor avsluttet per 30. juni.

I 2023 har NLB samlet disponert bevilgninger på utgiftssiden på kr 59.066.000. Av disse var kr 1.060.000 øremerkede midler til Offentlig utvalg for punktskrift.

NLB hadde et inntektskrav på kr 381.000, og fikk en merinntekt på kr 128.641. Salgsinntektene kommer hovedsakelig fra salg av masterfiler til andre lydbokforlag. Over de tre siste årene ser vi nå en forventet nedgang i salg, men merinntekten er fortsatt høyere enn normalt. Det er vanskelig å forutse svingningene i det kommersielle markedet, men salget er ventet å avta gradvis.

Etter avslutning av regnskapet 30.06.23 hadde NLB en mindreutgift i regnskapet på kr 29.243.681.

Artskontorrapporteringen viser at netto rapporterte utgifter til drift og investeringer ble kr 29.442.889. Av dette er utbetalinger til lønn og sosiale utgifter kr 17.740.604. Lønnsandelen fratrukket honorarer og andre personalkostnader utgjør ca. 50%. Det har den gjort stabilt de seneste årene.

NLB er i stor grad en produksjonsvirksomhet. Beløpet på øvrige driftsutgifter, jf. note 3, blir derfor relativt stort, siden det består av mange ulike poster som inngår i produksjonen. I tillegg til vanlige driftskostnader, finner vi også bl.a. fakturerte beløp fra innlesere som er oppdragstakere i næring, produksjonsrekvisita, kjøp av trykkeritjenester til vårt utlån av punktskrift, kjøp av lydbokproduksjoner og utgifter til

filfremstilling som grunnlag for å produsere bøker, aviser og tidsskrifter med talesyntese.

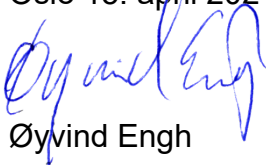
Fra 2022 har SPK lagt om pensjonspremiemodellen for statlige virksomheter. Fra 1. januar 2022 betaler alle statlige virksomheter en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert arbeidsgiverandel som del av pensjonspremien. Tidligere betalte NLB en fast premiesats for arbeidsgiverandelen på 12 prosent, mens for 2023 utgjorde premiesatsen for arbeidsgiverandelen 9,4 prosent. Medlemsandelen på to prosent av lønnsgrunnlaget er uendret.

Utgifter til drift av eiendom og lokaler har økt som følge av prisvekst og økte strømkostnader i 2022 og 2023.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for NLB. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d.

Oslo 15. april 2024

Øyvind Engh

Direktør

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2022 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Kultur- og likestillingsdepartementet besluttet at NLB skulle bli en del av Nasjonalbiblioteket fra 1. juli 2023. Dette innebar at virksomheten NLB opphørte fra 1. juli og at Nasjonalbiblioteket gjennom en virksomhetsoverdragelse overtok medarbeidere, lokaler, ansvar, oppgaver og forpliktelser fra NLB. Regnskapet er derfor avsluttet per 30. juni.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret.
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.
- d) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt

belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Regnskapstall i bevilgnings- og artskontorrapportering med noter viser regnskapstall rapportert til statsregnskapet. I tillegg viser noten til artskontorrapporteringen *Oversikt over mellomværende med statskassen* bokførte tall fra virksomhetens kontospesifikasjon i kolonnen *Spesifisering av bokført avregning med statskassen*. Notene viser forskjellen mellom beløp virksomheten har bokført på eiendels- og gjeldskontoer i virksomhetens kontospesifikasjon (herunder saldo på kunde- og leverandørreskontro) og beløp virksomheten har rapportert som fordringer og gjeld til statsregnskapet og som inngår i mellomværendet med statskassen.

Virksomheten har innrettet bokføringen slik at den følger kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette innebærer at alle opplysninger om transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er nødvendige for å utarbeide pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 3.3.2, og spesifikasjon av pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 4.4.3, er bokført. Bestemmelsene krever blant annet utarbeiding av kundespesifikasjon og leverandørspesifikasjon. Dette medfører at salgs- og kjøpstransaksjoner bokføres i kontospesifikasjonen på et tidligere tidspunkt enn de rapporteres til statsregnskapet, og innebærer kundefordringer og leverandørgjeld i kontospesifikasjonen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 30.06.2023

Utgifts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet Tildeling**	Regnskap 2023	Merutgift (-) og mindreutgift
0326	Språk- og bibliotekformål	01	Driftsutgifter	A, B	59 066 000	29 950 960	29 115 040
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Nettoordning for mva. i staten		0	1 478 907	
<i>Sum utgiftsført</i>					<i>59 066 000</i>	<i>31 429 868</i>	

Inntekts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling**	Regnskap 2023	Merinntekt og mindreinntekt(-)
3326	Språk- og bibliotekformål	01	Diverse salg		381 000	509 641	128 641
5309	Tilfeldige inntekter	29	Tilfeldige inntekter (statskassa)		0	32 789	
5700	Folketrygden inntekter	72	Arbeidsgiveravgift SLP		0	2 127 534	
<i>Sum inntektsført</i>					<i>381 000</i>	<i>2 669 964</i>	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet

28 759 903

Kapitalkontoer

60053901	Norges Bank KK/innbetalinger					922 542	
60053902	Norges Bank KK/utbetalinger					-31 493 068	
703824	Endring i mellomværende med statskassen					1 810 623	
<i>Sum rapportert</i>						<i>0</i>	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

		2023	2022	Endring
xxxxxx	[Aksjer]	0	0	0
703824	Mellomværende med statskassen	-694 174	-2 504 797	1 810 623

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
032601	1 981 000	57 085 000	59 066 000

Forklaringer:

Av den samlede tildelingen fra KUD (kap. 326 post 01) på kr 57 085 000 er kr 1 060 000 øremerket OUP.

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Merutgift(-)/ mindreutgift	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter/ mindreinntekter(-) i henhold til merinntektsfullmakt	Sum grunnlag for overføring
032601	29 115 040	29 115 040	128 641	29 243 681

Forklaringer:

Maksimalt overførbart beløp på kap. 326 post 01 er 5 % av årets tildeling, jf note A. Kultur- og likestillingsdepartementet besluttet at NLB skulle bli en del av Nasjonalbiblioteket fra 1. juli 2023. NLB opphørte som selvstendig virksomhet fra denne datoen og Nasjonalbiblioteket overtok medarbeidere, lokaler, ansvar, oppgaver og forpliktelser fra NLB. Resterende midler ble overført til Nasjonalbiblioteket, og det vil derfor ikke være aktuelt å søke om overføring av midler.

Oppstilling av artskontorrapporteringen 30.06.2023

Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
	Note	2023	2022
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	0	0
Salgs- og leieinnbetalinger	1	509 641	1 065 236
Andre innbetalinger	1	0	0
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>		<i>509 641</i>	<i>1 065 236</i>
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	17 740 604	34 714 479
Andre utbetalinger til drift	3	12 211 927	27 571 698
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		<i>29 952 530</i>	<i>62 286 177</i>
Netto rapporterte driftsutgifter		29 442 889	61 220 941
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	3 497	0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		<i>3 497</i>	<i>0</i>
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	0	0
Utbetaling til kjøp av aksjer	5	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	1 927	0
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		<i>1 927</i>	<i>0</i>
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		-1570	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		32 789	54 908
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		2 127 534	4 187 462
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		1 478 907	3 444 794
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		<i>-681 416</i>	<i>-797 576</i>
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		28 759 903	60 423 365

Oversikt over mellomværende med statskassen	Note	2023	2022
Fordringer på ansatte	6	20 000	55 000
Kontanter		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk og andre trekk	6	0	-1 321 645
Skyldige offentlige avgifter	6	-231 569	-292 362
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse*		-482 605	-945 790
Mottatte forskuddsbetalinger		0	0
Lønn (negativ netto, for mye utbetalt lønn m.m.)	6	0	0
Differanser på bank og uidentifiserte innbetalinger		0	0
Sum mellomværende med statskassen		-694 174	-2 504 797

* I forbindelse med omleggingen av pensjonspremiemodellen til SPK i 2022, ble også faktureringen fra SPK lagt om. I 2021 hadde faktura for pensjonspremie for 6. termin betalingsfrist i desember, mens pensjonspremie for 6. termin i 2022 ble fakturert i desember med betalingsfrist i januar 2023. Pensjonsutgiften etter omleggingen av pensjonspremiemodellen skal fremdeles være lik fakturert pensjonspremie fra SPK. Balansekontanter koblet mot mellomværende med statskassen benyttes for å utgiftsføre terminfaktura for 6. termin 2022 og eventuell tilleggsfaktura fra SPK, selv om disse ikke er betalt i 2022, jf. henholdsvis rundskriv R-118 Regnskapsføring av pensjonspremie for statlige virksomheter og rundskriv R-8/2022 Regnskapsføring av ikke utbetalte lønnsmidler ifm. lønnsoppgjøret 2022 og konsekvenser av manglende rapportering i november for fakturering og regnskapsføring av pensjonspremie fra SPK.

Note 1 Innbetalinger fra drift	30.06.2023	31.12.2022
Innbetalinger fra gebyrer		
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	0	0
Salgs- og leieinnbetalinger		
Diverse tilfeldige inntekter (diverse inntekter post 01–29)	509 641	1 065 236
Sum salgs- og leieinnbetalinger	509 641	1 065 236
Andre innbetalinger		
Sum andre innbetalinger	0	0
Sum innbetalinger fra drift	509 641	1 065 236

Forklaringer:

Diverse tilfeldige inntekter består primært av salg av masterfiler til kommersielle forlag. Salget går gradvis ned, men er fortsatt høyere enn normalt.

Note 2 Utbetalinger til lønn

	30.06.2023	31.12.2022
Lønn	13 280 512	26 765 502
Arbeidsgiveravgift	2 127 534	4 187 462
Pensjonsutgifter*	941 618	2 130 179
Sykepenger og andre refusjoner (–)	-338 817	-1 890 415
Andre ytelser	1 729 757	3 521 751
Sum utbetalinger til lønn	17 740 604	34 714 479

Antall utførte årsverk:**18****37***** Nærmere om pensjonskostnader**

Pensjoner utgiftsføres i artskontorrapporteringen. Premiesatsen for arbeidsgiverandelen utgjorde 9,4 prosent i 2023 og var på 8,6 % i 2022 (arbeidsgiverandel av pensjonspremie/pensjonsgrunlaget i 2022 rapportert til SPK).

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	30.06.2023	31.12.2022
Husleie	3 082 075	5 796 113
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	9 067	98 517
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	769 867	1 515 191
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr m.m.	0	180 000
Mindre utstyrskaffelser	100 901	339 089
Leie av maskiner, inventar og lignende	1 823 193	2 422 720
Kjøp av konsulenttjenester	1 321 763	5 992 863
Kjøp av andre fremmede tjenester	398 852	777 641
Reiser og diett	212 513	600 739
Øvrige driftsutgifter	4 493 696	9 848 824
Sum andre utbetalinger til drift	12 211 927	27 571 698

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

	30.06.2023	31.12.2022
Innbetaling av finansinntekter		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	3 497	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	3 497	0
	30.06.2023	31.12.2022
Utbetaling av finansutgifter		
Renteutgifter	0	0
Valutatap	1 927	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	1 927	0

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	30.06.2023	31.12.2022
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	0	0
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	0	0
Sum utbetaling til investeringer	0	0
	30.06.2023	31.12.2022
<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

Note 6 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

--

Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen				
		30.06.2023	30.06.2023	
		Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler				
	Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
	Obligasjoner	0	0	0
	Sum	0	0	0
Omløpsmidler				
	Kundefordringer	0	0	0
	Andre fordringer	20 000	20 000	0
	Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
	Sum	20 000	20 000	0
Langsiktig gjeld				
	Annen langsiktig gjeld	0	0	0
	Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld				
	Leverandørgjeld	0	0	0
	Skyldig skattetrekk	0	0	0
	Skyldige offentlige avgifter	-231 569	-231 569	0
	Annen kortsiktig gjeld	-482 605	-482 605	0
	Sum	-714 174	-714 174	0
Sum		-694 174	-694 174	0

Riksrevisjonen

Vår saksbehandler

Ma Christina Cruz De Jesus 22241491

Vår dato

04.07.2024

Deres dato

Vår referanse

2023/01075-4

Deres referanse

NORSK LYD- OG BLINDESKRIFTBIBLIOTEK
Postboks 2674 Solli
0203 OSLO

Revisjon av avviklingsregnskapet for Norsk Lyd og blindeskriftbibliotek 2023

Vedlagt følger revisjonsberetningen for Norsk Lyd og blindeskriftbibliotek – avviklingsregnskap 2023.

Riksrevisjonen har revidert virksomhetens årsregnskapsoppstillinger i samsvar med *lov om Riksrevisjonen*, *instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon.

Offentliggjøring av revisjonsberetning

Revisjonsberetningen inneholder Riksrevisjonens konklusjon på gjennomført revisjon av årsregnskapsoppstillingene og våre uttalelser om «øvrig informasjon» og «øvrige forhold». Denne revisjonsberetningen omfattes ikke av bestemmelsen om utsatt offentlighet i lov om Riksrevisjonen § 18 (2). ledd.

Revisjonsberetningen skal i samsvar med Bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 2.3.3 publiseres på virksomhetens nettsider sammen med årsrapporten.

Vedlegg: 1

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Erika Carola Nensén
avdelingsdirektør

Brevet er godkjent og ekspedert digitalt.

Liste over kopimottakere:

KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET

Riksrevisjonen

NORSK LYD- OG BLINDESKRIFTBIBLIOTEK

Org. Nr.: 970145567

Riksrevisjonens beretning

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert regnskapsoppstillingene for avviklingsregnskapet for Norsk Lyd- og blindeskriftbibliotek for 2023.

Avviklingsregnskapet består av oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering og noter, herunder sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 28 759 903 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet.

Etter Riksrevisjonens mening

- oppfylder avviklingsregnskapet gjeldende krav, og
- gir avviklingsregnskapet med noter et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2023 og kapitalposter per 30. juni 2023, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til lov, instruks og disse standardene er beskrevet nedenfor under Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen. Vi er uavhengige av virksomheten i samsvar med kravene i lov og instruks om Riksrevisjonen og ISSAI 130 Code of Ethics utstedt av International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon i årsrapporten. Øvrig informasjon består av ledelseskomentarene (i del VI) og annen øvrig informasjon (del I–V) i årsrapporten. Riksrevisjonens konklusjon ovenfor om årsregnskapsoppstillingene dekker ikke informasjonen i øvrig informasjon.

I forbindelse med revisjonen av avviklingsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon i årsrapporten. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, avviklingsregnskapsoppstillingene og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen av avviklingsregnskapsoppstillingene, eller hvorvidt den øvrige informasjonen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom den øvrige informasjonen fremstår som vesentlig feil. Vi har inngenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at den øvrige informasjonen i årsrapporten:

- er konsistent med avviklingsregnskapsoppstillingene og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende regelverk

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig intern kontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjon av avviklingsregnskapsoppstillingene

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at avviklingsregnskapsoppstillingene som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapsoppstillingene.

Som del av en revisjon i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og vurderer vi risikoene for vesentlig feilinformasjon i avviklingsregnskapsoppstillingene, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av intern kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av virksomhetens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- dersom vi gjennom revisjonen av avviklingsregnskapsoppstillingene får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i avviklingsregnskapsoppstillingene, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt avviklingsregnskapsoppstillingene gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten.

Vi kommuniserer med ledelsen blant annet om det planlagte innholdet i og tidspunkt for revisjonsarbeidet og eventuelle vesentlige funn i revisjonen, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom revisjonen. Vi informerer overordnede departementet om funn og svakheter.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten. Uttalelsen gis med moderat sikkerhet og bygger på ISSAI 4000 for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapsoppstillingene som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapsoppstillingene, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten.

Oslo, 04.07.2024

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Erika Carola Nensén
avdelingsdirektør

Beretningen er godkjent og ekspedert digitalt.